

CHƯƠNG TRÌNH ĐỐI TÁC TƯ PHÁP (JPP)
QUỸ HỖ TRỢ CÁC SÁNG KIẾN TƯ PHÁP (JIFF)

HỘI THẢO

Bảo vệ môi trường và sức khỏe cộng đồng nhìn từ khía cạnh cải cách tư pháp

Hà Nội, ngày 27 tháng 11 năm 2014

Giới thiệu

Sau gần ba thập kỷ thực hiện công cuộc Đổi Mới, Việt Nam đã trở thành một trong những nền kinh tế tăng trưởng nhanh nhất và đạt mức thu nhập trung bình thấp vào năm 2010. Tuy nhiên, hệ quả của sự đánh đổi không cân xứng giữa phát triển và môi trường đang dần bộc lộ với hàng loạt vụ việc xâm phạm môi trường trên diện rộng cùng với sự xuất hiện của những “làng ung thư”. Kết quả điều tra của Trung tâm Quy hoạch và Điều tra tài nguyên nước thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường (2012) ghi nhận 37 “làng ung thư” trên cả nước. Trong khi đó, theo thông tin từ Bệnh viện K, trong 5 năm gần đây, trung bình mỗi năm nước ta có khoảng 150.000 bệnh nhân ung thư mới phát hiện và khoảng 70.000 người bị chết vì căn bệnh này, tăng gấp nhiều lần so với thời gian trước.

Cộng đồng dân cư sinh sống tại khu vực bị ô nhiễm là đối tượng gánh chịu nặng nề nhất đối với những thiệt hại do ô nhiễm môi trường. Theo Báo cáo “*Hệ thống y tế Việt Nam: Hướng tới Mục tiêu và Công bằng*” được công bố vào năm 2011¹, chi tiêu cho y tế đã tăng đáng kể trong 10 năm qua. Trong đó, hơn 50% chi phí liên quan đến dịch vụ y tế và thuốc điều trị do người dân tự phải chi trả. Điều này càng khắc sâu nghịch lý bất bình đẳng và nghèo đói trong xã hội.

Mặc dù ô nhiễm môi trường là một trong những nguyên nhân gây ra bệnh tật và tử vong, cơ chế khiếu kiện trong lĩnh vực môi trường còn chưa rõ ràng, dẫn đến thiếu khả thi trong thực tế. Theo báo cáo Chỉ số Công lý do UNDP thực hiện năm 2012, gần 31% người được phỏng vấn cho biết họ đang sống trong môi trường có ô nhiễm. Tuy nhiên, chỉ có 12% trong số đó có khiếu nại hoặc khiếu kiện tới chính quyền để yêu cầu khắc phục tình trạng ô nhiễm và bồi thường thiệt hại. Trong con số 12% này, chỉ có 30% được giải quyết, 48% chưa giải quyết xong và 22% không được giải quyết và không nhận được bất kỳ phản hồi nào từ các cơ quan quản lý nhà nước. Điều này vô hình chung đẩy người dân vào tình thế buộc phải gây áp lực nhằm đòi hỏi quyền lợi chính đáng của mình. Những vụ việc như người dân lập công cố xả thải KCN Thụy Vân (2012), vụ nhà máy sản xuất tấm lợp Fibro xi-măng ở Phả Lại, Hải Dương (2013), vụ Nicotex Thanh Thái ở Thanh Hóa (Tháng 8/2013) đã ngày càng trở nên phổ biến hơn.

Ô nhiễm môi trường không chỉ đặt ra bài toán về kinh tế, sức khỏe và an ninh trật tự xã hội, mà còn là câu hỏi về quyền cơ bản của con người như đã được thể hiện trong Hiến pháp và các cam kết quốc tế có liên quan. Nhằm tìm kiếm lời giải đáp cho những câu hỏi trên và thảo luận về các giải pháp cho những cộng đồng dân cư đang chịu ảnh hưởng nặng nề do ô

¹Báo cáo số 2 của nhóm Hành động vì Công bằng sức khỏe

nhằm môi trường, Trung tâm Con người và Thiên nhiên (PanNature) tổ chức Hội thảo về “Bảo vệ môi trường và sức khỏe cộng đồng nhìn từ khía cạnh cải cách tư pháp” với sự hỗ trợ của Quỹ Hỗ trợ Sáng kiến Tư pháp (JIFF).

Hội thảo dự kiến có sự tham gia của nhiều bên liên quan gồm cơ quan quản lý nhà nước, cơ quan Tư pháp ở trung ương và địa phương, các tổ chức nghiên cứu, các nhà khoa học, các tổ chức phi chính phủ, các cơ quan báo chí và đại diện cộng đồng địa phương.

Thời gian và địa điểm

- Thời gian: Ngày 27 tháng 11 năm 2014
- Địa điểm: Khách sạn La Thành, 218 Đội Cấn, Ba Đình, Hà Nội

Mục tiêu

- Chia sẻ những phát hiện về lỗ hổng trong cơ chế khiếu kiện, xử lý ô nhiễm môi trường và bồi thường thiệt hại ở Việt Nam;
- Thảo luận những giải pháp nhằm tháo gỡ những vướng mắc cho người bị ảnh hưởng, thiệt hại có thể tiếp cận được công lý;

Chương trình dự kiến

Thời gian	Nội dung
8:00 – 8:30	Đăng ký đại biểu
8:30 – 8:45	Phát biểu khai mạc và giới thiệu chương trình Hội thảo <i>Ông Trịnh Lê Nguyên, Giám đốc Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i>
Thực trạng và cơ chế khiếu kiện liên quan đến ô nhiễm môi trường	
8:45 – 9.15	Ô nhiễm môi trường và tác động tới sức khỏe <i>TS Nguyễn Đức Phúc – Trung tâm Y tế công cộng và Hệ sinh thái, Trường ĐH Y tế công cộng</i>
9:15 – 9.45	Cơ chế khiếu kiện, xử lý ô nhiễm môi trường và bồi thường thiệt hại ở Việt Nam: Khoảng cách giữa chính sách và thực thi <i>Bà Nguyễn Hoàng Phượng – Trung tâm Con người và Thiên nhiên</i>
9:45 – 10.00	Nghỉ giữa giờ
10.00 – 10.30	Khiếu kiện liên quan đến ô nhiễm môi trường: Góc nhìn từ cộng đồng <i>Đại diện người dân</i>
10.30 – 11.00	Xác định thiệt hại về kinh tế và môi trường: Bài học từ câu chuyện Vedan gây ô nhiễm sông Thị Vải <i>GS.TS Nguyễn Văn Phước – Viện trưởng Viện Môi trường và Tài nguyên, ĐHQG-HCM</i>

11.00 – 11.30	<p>Khởi kiện bồi thường thiệt hại do ô nhiễm môi trường: Câu chuyện pháp lý từ ống khói của một lò bánh mì</p> <p><i>Luật sư Trần Hồng Phong – Giám đốc Công ty Luật Hợp danh ECOLAW</i></p>
11.30 – 12.00	Thảo luận chung
11:45 – 12:00	Sơ kết phiên thảo luận buổi sang
12:00 – 13:30	Ăn trưa
Những cơ chế cho tư pháp môi trường	
13:30 – 14:00	<p>Tăng cường sự tham gia của người dân trong việc giám sát và xử lý vi phạm môi trường</p> <p><i>TS. Nguyễn Văn Cương, Phó Viện trưởng Viện Khoa học pháp lý, Bộ Tư pháp</i></p>
14:00 – 14:30	<p>Giải quyết khiếu nại, tố cáo trong lĩnh vực môi trường: Vai trò của cơ quan quản lý nhà nước các cấp</p> <p><i>Ông Hoàng Văn Vy – Phó Cục trưởng Cục Kiểm soát hoạt động bảo vệ Môi trường, Tổng cục Môi trường, Bộ Tài nguyên và Môi trường</i></p>
14.30 – 15.00	Thảo luận
15.00 – 15.15	Nghỉ giữa giờ
15:15 – 15.45	<p>Cải cách Tư pháp: Tòa Môi trường – cơ chế mới cho những vụ việc liên quan đến ô nhiễm môi trường</p> <p><i>Ông Nguyễn Văn Tùng – Phó trưởng phòng Nghiên cứu Pháp luật Hình sự - Hành chính, Viện Khoa học Xét xử, Tòa án nhân dân tối cao</i></p>
15.45 – 16.15	<p>Giám định dân sự: Cơ chế độc lập cho xác định thiệt hại ô nhiễm môi trường</p> <p><i>PGS. TS Hoàng Mạnh Hùng, Nguyên Phó Viện trưởng Viện Khoa học Hình sự, Bộ Công an, Giám đốc Trung tâm Tư vấn, Giám định Dân sự</i></p>
16.15 – 17.00	Thảo luận chung
17.00 – 17.15	Tổng kết và bế mạc Hội thảo